

PRAVICA

Glasiilo krščanskega delovnega ljudstva

Izšla vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej. — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 31. Nebrankirana pisma se ne sprejemajo.

Posamezna številka Din 1.30 — Cena: za 1 mesec Din 3.50, za četiri leta Din 13.50, za pol leta Din 30.00; za mesečnino Din 7.00 (mesečno). Oglaš: po dogovoru.

Oglaš, reklamacije in naročnina na upravo jugoslovanske tiskarne, Koparški sodetnik, Poljanski nasip št. 3 — Rokopis se ne vrača.

Da bo naša beseda meso postala.

Seveda se nikjer nič ne pona in ne čuti v javnosti, a kdor je leta 1926. zrl v kovnico krščansko socialističnih strokovnih organizacij, ta bo pač natančno vedel, kako ogromno delo se je izvršilo. Le poglejmo malo: Novo leto 1926 smo praznovali v najhujšem volivnem boju za Delavsko zbornico. Uspeh, dasi križnično odmerjen, je bil v danih razmerah zadovoljiv. Dne 12. in 13. junija 1926 kongres »Krekove mladine« v Celju. Dne 11. julija 1926 kongres rudarjev v Zagorju. Dne 15. in 16. oktobra 1926 kongres tovarniškega delavstva v Trzinu. Dne 7. in 8. decembra kongres vinčarjev v Ljutomeru. — Vse to je bilo treba pripravljati mesece in mesece: predvarno, mirno, smoteno, s pametjo in s skrbjo, ki nam je jemala spanec in krajšala počitek. Poleg tega pa silna kriza v rudarskih revirjih, kriza papirniškega delavstva (poplave in požari!), kriza monopolnega delavstva, sto manjših kriz, občni zbori zvez, seje, seje, seje, shodi, sestanki in »Pravica« naša. — Moj Bog, kako široko polje za — demagoge...

Čast Bogu! Za nami je vse to, to ogromno delo, naloženo prostovoljno, narekano po resolucijah I. kongresa krščanskih socialistov leta 1925. v Ljubljani, in pa zato, ker je delavstvo izmed vseh stanov v Sloveniji in državi najbolj potrebno zaščite.

Toda, kjer je delo, pravo delo, tam mora biti tudi smoter. In zares! Niso bili

samim sebi namen ti naši skrbno pripravljeni kongresi. Le brazde so potegnili podolž in počez, sedaj pa naj pride Sejavac in naj klena zrna vseje, da bo bahato polje vzcvetelo in zazelenelo. In v to posvetimo novo leto!

S kongresi smo ugotovili, kaj smo, kako stojimo in kaj hočemo. Sedaj pa je nujno potrebno, da premaknemo težišče svojega delovanja na čisto konkretno stran: vemo za industrije in za delavstvo. K njim moramo in oni k nam. Organizacija pomeni vse, desorganizacija suženstvo za delavstvo! To je parola v leto 1927:

1. Vsak delavec v svojo strokovno organizacijo!
2. Vsak delavec v svojo stanovsko-politično »Delavsko zvezo«!
3. Vsak delavec v svojo kulturno organizacijo »Krekovo mladino«!
4. Vsak delavec v delavski konsum!
5. Vsak delavec nalagaj svoj denar v svojo »I. delavsko hranilnico in posojilnico«!
6. Vsak delavec naročnik in dopisovalec v svoje delavsko glasilo »Pravica«!

Tako bo en duh in ena armada. Združena v delu, združena v trpljenju, združena v boju in združena v zmagi! Le na ta način se bodo uresničili naši načrti, le na ta način smo plodono naložili svoj talent, ki bo obrestil nesel.

Naše organizacije torej letos kvišku, kvišku!

Za delavski naraščaj.

Dva svetova si stojita nasproti v trdem neizprosni boju. Na eni strani kapitalizem, na drugi strani vstajajoče delavstvo.

Devetnajsto stoletje je napravilo marsikak velik napredek bodisi z ozirom na iznajdbe, civilizacijo bodisi z ozirom na pridobivanje raznih dobrin. Toda največji napredek pa je napravilo gotovo delavstvo v svojem razvoju in v zvezi s tem razvojem so tudi ogromne naloge, ki čakajo prebujeno delavstvo.

Kapitalizem čuti to. Vsled tega se ne čuti več dovolj močnega v mejah ene države. Ni dovolj, da ima odločno besedo v javnosti v svoji državi. Strah ga je pred vstajajočo delavsko maso, ki vedno bolj odločno in resno zahteva sodelovanje v državi. Da bi prehitel delavstvo, išče kapitalizem zaveznikov izven meje svoje države. Vsled tega vstajajo nove gospodarske forme, razni koncerni in trusti z milijardnim kapitalom.

Vse te gospodarske oblike se borijo za izključno moč in oblast na ozemlju, katerega obsegajo. In ni čudno, da imajo razni generalni ravnatelji večjo oblast in moč kakor pa vladar marsikateri države.

Delavec je postavljen v boju za svoj obstanek v popolnoma nov položaj. Borba ne gre več le proti kapitalističnim režimom v lastnih državah, ampak proti združenim režimom večih držav.

Težišče boja ni več toliko v posameznih državah, kolikor pa v mednarodnem svetu.

Tudi delavec je stopil že v mednarodni svet ter si ustanovil razne mednarodne organizacije, predvsem pride v poštev Mednarodni urad dela. Toda to je šele medel začetek. Delavčeve mednarodne organizacije bodo le tedaj kos svoji nalogi, če bodo posamezne celice teh organizacij na višku, to je, če bodo poedine delavske organizacije tako urejene, da bodo zajele celo delavčovo osebo. Organizacija mora preustrojiti svoje člane iz delavcev, ki se bore le za mezde, ki jim je mar le trenutno telesno ugodje, v delavce, ki se bodo zavedali svoje moči in svojega poslanstva v družbi. Delavec mora postati osebnost. Predpogoj osebnosti pa je vera vase. Zvest, da je človek, da mora veljati v svetu kot subjekt

ne pa kot objekt, kojega vrednost je le toliko, v kolikor se dajo iz njega iztisniti gotove dobrine.

Če se bo zavedal delavec svoje osebne vrednote, bo imel tudi smisel za splošnost. Zavedal se bo, da je socialno bitje in kot tak navezan na socialno družbo in tudi tej družbi odgovoren. Vsled tega se bo izogibal dejanj, ki bi škodovala družbi.

Naravno je, da mora biti prva posledica take zavesti prepričanje, da je največji škodljivec socialne družbe tisti delavec, ki izbegava vsako organizacijo. Kajti tak delavec hodi z roko v roki s kapitalizmom, ker je cilj obeh (pri delavcu seveda nezaveden), namreč, da ubijeta v delavcu vero vase, vero v lastno moč, vero v boljšo bodočnost.

Delavec, ki se bo zavedal svoje osebne vrednote, se bo posvetil z veseljem raznim delavskim problemom, bo s pridnostjo proučeval razne delavske zakone, kajti le na ta način mora spoznati sebe in nasproten svet. Vsak delavec bi moral natanko poznati zakone o zavarovanju zoper nezgode in bolezni, zakon o bratovskih skladnicah, ustroj Delavske zbornice, zakon o zaščiti delavcev itd. Istotako bi se moral zanimati, kaj je pravzaprav zavarovanje za osemoglost in starost. Na jasnem bi tudi moral biti, kaj je z raznimi mednarodnimi konvencijami (dogovori).

Vsa ta vprašanja pa gredo večidel mimo delavca, to pa vsled tega, ker ni v njem dovolj razvita delavska zavest, delavska osebnost.

Staro in resnično pravilo je, da se star konj ne more naučiti voziti. Istotako je resnično dejstvo, da se ne more vcepjati delavska zavest petdesetletniku, če je ni dobil že kot mladenič. Nič manj jasna ni resnica, da ne boš dobival in vzgojeval delavskih voditeljev iz množic, ki imajo na hrbtu že štiri ali še več križev.

Bodočnost delavske organizacije je v mladini. Delavska mladina se mora zbrati in vpeljati v kulturne organizacije, ki so samo za to tukaj, da povedejo delavskega mladeniča in delavskega mladenko v delavski svet. Da mu odpre vso bodo delavca. Da pa ni ta beda nujna, ampak da je le posledica režima, ki ga

je uvedla sedanja brezverska družba. Da ima delavec pravico, predvsem po nauku katoliške cerkve, do prostora v družbi, ki mu mora pripadati kot človeku. Da ima pravico do poštenega družinskega življenja.

Mladinska organizacija mora pa nasprotno poučiti delavskega fanta, da ima napram svojemu stanu tudi dolžnosti. Predvsem, da se trudi, da potom svojih delavskih organizacij vžge v vsakem delavcu samozavest do najvišje mere; da je njegova neodložljiva dolžnost, da se posveti vsem delavskim vprašanjem; da sodeluje pri delavskem gibanju in da je na ta način tudi sokovač, ki kuje bodočnost svojo in svojega tovariša.

Zavedajmo se, da brez zavedne delavske mladine ni zavednega delavskega stanu. Zato s podvojen močjo v boj za »Krekovo mladino«!

Političen pregled. Doma.

Pretekli teden je imel radikalni klub sejo, kjer se je po Pašičevi smrti prvič jasno pokazalo, da v klubu ni enotnosti, ampak da je začel pokati in da se bo v doglednem času razšel. Del poslancev bo šel za Uzunovičem, drugi del poslancev pa tvori skupino, ki se je doslej zbirala pod Pašičem. Nova vlada, katero sta sestavila Uzunović in Radić, po tej seji radikalnega kluba nima več večine. Na seji je bilo namreč navzočih 94 poslancev. Od teh je za vlado glasovalo samo 66, to je eden več kot polovica. 21 jih je glasovalo proti, 7 pa se jih je vzdržalo glasovanja. Vladna večina šteje 178 poslancev. Ako odštejemo 21 radikalov, ki so glasovali proti vladi, jih ostane še 157. Ker šteje skupščina 315 poslancev, je vlada za 1 glas v manjšini.

Seje radikalnega kluba se ni udeležilo 36 poslancev. Od teh jih je že več izjavilo, da tudi niso za sedanjo vlado, tako da je vlada že v znatni manjšini. Ker pa do 25. januarja skupščina ne bo zasedala, ne bo nobenega glasovanja, s katerim bi se vladi izrazilo nezaupanje ali zaupanje.

Vse kaže, da bomo takoj s 25. januarjem imeli zopet novo krizo, kajti ta teden sta vsled glasovanja v radikalnem klubu odstopila dva radikalna ministra. Na Uzunovičevo željo sta svoji ostavki umaknili. Tako bo Uzunovičeva vlada imela do 25. januarja mir. Vsaj na zunaj. Kajti v resnici je med radikali in radićevci že par dni po sestavi poslednje vlade nastal spor radi zakona o dalmatinskih agrarnih odnosih. Ta spor bo brezdvomno imel posledice, ki se bodo javile, čim se sestane skupščina.

Politični krogi nam napovedujejo za 25. januar v naši notranji politiki velike spremembe. Takrat namreč naj bi dobili že novo vlado, ki bi naj pomenjala korak v popolno diktaturo.

Pogajanja Slovenske ljudske stranke za vstop v vlado so z imenovanjem nove vlade popolnoma prenehala. Ker Uzunović želi, da bi Jugoslovanski klub na vsak način vstopil v vlado, se bodo pogajanja gotovo obnovila.

Finančni odbor je pričel s sejami in razpravljal o proračunu. Za prihodnje proračunsko leto znaša naš proračun 11 milijard 700 milijonov.

Drugod.

Italijanski ministrski svet je sklepal o notranjepolitičnem položaju. Sklenil je, da morajo občine, ki še niso odpustile nefašističnih uradnikov, to takoj storiti. 6. januarja se bo sestel fašistični svet, ki bo sestavil fašistični program za l. 1927. — Španski parlament se bo sestel meseca februarja. Diktator Primo de Rivera upa, da bo za l. 1927. znižal stroške za armado za polovico. — Jugoslavija dolga je Angliji 31.400.000 funtov

sterlingov. — Prihodnja konferenca Male antante se bo po zadnjih vestih najbrže vršila v zgodnji spomladi v Bratislavi. To večno prestavljanje konference ni znak najlepših odnosov med zavezniki Male antante. — Predsednik Združenih držav Severne Amerike se je izjavil proti oboroževanju Združenih držav. — V Sofiji so odkrili komunistično zaroto, ki je hotela vreči vlado, zasesti banke in vojašnice. Kolovodje so zaprli. — V januarju se bodo sestale baltičske države in bodo razpravljale o jamstvenem paktu z Rusijo. — Francija šteje po zadnjem ljudskem štetju iz l. 1926. 40 milijonov 744 tisoč prebivalcev. Zadnjih pet let znaša prirastek samo pol drug milijon. — Novi japonski cesar je že nastopil. Japonski narod je pozval k edinstvu in k skromnosti. — Italija je novo jugoslovansko vlado sprejela precej prijazno in bi se rada naši državi ponovno približala. — Med Italijo in Nemčijo se je podpisala pogodba, ki ima namen razsojati vse spore med obema državama na prijateljski način. — Na Litavskem so bili ustreljeni 4 komunisti. Vsled tega se je rusko javno mnenje obrnilo proti Litavski. Rusija se prizadeva, da bi se zblížala s Francijo. — Proračun sovjetske Rusije za l. 1927 znaša 4.760.613.286 rubljev. Rubelj velja 15 Din. Od te vsote bodo dali davki samo 4 odstot. V Nemčiji se vlada še vedno ni sestavila. Hindenburg je odločno proti uvedbi diktature. — Madjarska opozicija bo na prvem sestanku nove narodne skupščine izjavila, da so bile poslednje volitve nezakonite.

Zgubljena stavka.

1. maja preteklega leta so stopili angleški rudarji v stavko. Nasprotstva med lastniki rudnikov in rudarji, ki so že dolgo razburjala vse prizadete pa tudi celokupno angleško javnost, so pripeljala k odprtemu boju. Istočasno s stavko rudarjev je bila proglašena splošna stavka. Ta splošna stavka pa, ki se je pričela radi rudarjev, je v nekaj dneh skrahalila. Polom te pa je bil začetek konca tudi rudarske stavke. Čeprav so vodili ti do pred nekaj dnevi z brezprimerno požrtvovalnostjo svoj boj naprej sami, je bilo vsakemu uvidnemu človeku že davno jasno, da more biti konec temu le poraz. Radi nesposobnosti voditeljev, njihovih zvez s sovjeti so izgubili rudarji vse simpatije javnosti. Ze radi splošne stavke, o kateri se je mislilo na Angleškem, da je to nekaj komunističen napad, se je tudi velik del delavskih prijateljev obrnil naravnost proti strokovnim organizacijam in delavcem. Zato je bilo podjetnikom in sploh nasprotnikom delavstva lahko pridobiti proti rudarjem tudi pomoč vlade.

Ta stavka je primer zato, kako se strokovni boj ne sme voditi. Tudi najpravičnejše zahteve lahko javnost odkloni, ako se zavzema zanje in jih skuša zastopati demagogija. Voditelji angleških rudarjev, predvsem Cook in Smith, so se dali vplivati iz Moskve in so dali temu čisto gospodarskemu boju radikalno-političen pečat. Poleg tega se je vprav Cook izkazal kot popolnoma nesposobnega, da bi izbral priložnosti za sklenitev miru in tako prodrl vsaj z delom zahtev. Do zadnjega časa so pustili voditelji rudarje v nejasnosti glede resnične situacije in jih demagoško tirali dalje v boj.

Zguba, katero nosijo rudarji in angleške strokovne organizacije sploh, se niti ne da preceniti. Mirno lahko govorimo o delnem polomu angleškega strokovnega gibanja. Udarna moč organizacije je za leta uničena. Rudarska zveza, najponosnejša in najstarejša od vseh strokovnih zvez, je razbita. Kar se ni posrečilo v več kot sto letih nobeni angleški

vladi, da bi namreč razbila strokovne organizacije, to so naredili nesposobni socialistično-komunistični voditelji. Položaj rudarjev je po polomu stavke zelo žalosten. Za dolgo časa morajo opustiti misel na kolektivno pogodbo, veljavno za celo državo. Namesto te diktira podjetnik pogodbo vsakemu posamezniku. V najboljšem slučaju se dajo doseči distriktne pogodbe. Delovni čas je podaljšan za pol, v mnogih podjetjih pa tudi za celo uro, plača skoraj povsod znatno znižana. Podjetniki so zopet neomejeni gospodarji v svojih obratih. Poraz je tedaj popoln in vse žrtve so bile zastonj. Država sama nosi milijardno škodo. Po mnenju strokovnjakov stane Anglijo stavka vsoto, ki si jo komaj moremo

predstavljati: 400 do 500 milijonov funtov šterlingov ali 100 do 140 milijard dinarjev. Vlada že napoveduje nove davke, katerih večji del bo moralo nositi delavstvo.

Angleška rudarska stavka je poučen primer za vse tiste, ki se še vedno naslanjajo ob socialistično-komunističnih geslih in obljubah in pričakujejo od te strani trajnega zboljšanja svojega položaja. Tukaj lahko uvidijo, v kakšno nesrečo lahko zabrede delavstvo, ako sledi kričanju. Za strokovno gibanje sledi iz tega resen opomin, da ne meša svojih zahtev in svojega boja s strankarsko politiko, ampak da se pusti vplivati in voditi le od stvarnih ozirov, ako hoče uspešno delovati za delavstvo.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Zveza tovarnih šveca delavstva.

Jesenice. Delavska delegacija krajevnega upravnega odbora Bratovske skladnice je sklicala v nedeljo 2. januarja javen shod z dnevnim redom: Namen izključitve delavstva pri KID iz rudarskega zavarovanja in vključitev pri OUZD, ter vprašanje vzpostavitve zdravilišča. Shod je bil sklican sporazumno z vsemi organizacijami in bil polnoštevilno obiskan. Če bi imel OUZD že izpeljano starostno avarovanje, bi delavstvo pri KID toplo pozdravilo ta korak, ker pa to še ni, je ta atentat na že pridobljene pravice, katere bo delavstvo branilo z vsemi svojimi močmi, vzbudil silno ogorčenje. Motijo se tisti, ki mislijo, da delavstvo nima v sebi nič odporne sile. Čudno je, da so se naši taki ljudje, ki so tako slabo poučeni o tem zavarovanju, kajti dvomimo, da bi bilo toliko zlobe, da bi si na ta način upali oropati 30—40 let plačujoče člane njihovih pravic. Zato opozarjamo na to dejstvo vse naše poslance, da nam pomagajo braniti naše pridobitve. Drugo vprašanje, glede zdravilišča, pa je zelo delikatno, kakor tudi potrebno, čeravno bo del bremen moralo nositi delavstvo samo. Marsikateri je bil mogoče v srcu proti, ali bodočnost bo pokazala, da je bilo koristno. V drugih državah imajo v tem pogledu izborna urejena, do česar so jim pomagale močne in strunne organizacije, in če hočemo tudi mi tako urediti, moramo poznati glas organizacije. Takrat bomo bremena v celoti nalagali na ramena naših izsesovalcev. Do tedaj pa moramo pokazati, da hočemo izboljšanje, čeravno moramo nositi sami del teh bremen. Zato, le v skupnosti je moč!

Zveza papirniškega delavstva.

Goričane-Medvode. Že precej časa ni »Pravica« nič pisala o razmerah v naših obratih, kakor bi bilo bogve kako vse v redu. Pa ni tako. Naši gospodje so že najbrž pozabili, da si jih je včasih tudi »Pravica« kaj privoščila, kar jim očivid-

no ni bilo kaj prida vseč. Kakor kaže, bo zopet treba večkrat opisati krivice, ki jih delajo delavstvu. Tako so na dan pred Novim letom ukazali, da se dela do petih na mesto do pol 5, to je pol ure več kot navadno na plačilni dan in sicer menda samo zato, ker je plačilni dan na petek in ne na soboto, in to v kljub temu, da pogodba omenja izplačilne dneve, a ne izrečno sobote. Pogodba je menda še v veljavi, vsaj slišal še nisimo ničesar, da bi se razveljavila s privolenjem delavstva. Naši gospodje menda ne poznajo te pogodbe, ali je pa nečejo poznati, kakor tudi raznih drugih zakonov in predpisov v zaščito delavstva. Samo tisti njihovi »Delovni red« prav z veseljem obešajo po tovarni. Za nas delavce pa ta »Delovni red« ne velja! Nikdar nismo in tudi nikdar ne bomo pristali nanj! In tudi naši zastopniki niso na njem podpisani. Če gospodje mislijo, da bodo sedaj, ko so ga razobesili, začeli istega tudi izvajati, se presneto motijo! Kajti pri nas so že in še bodo naleteli na odpor. Nasprotno bi se pa mi »Delavskemu redu« ne protivili, če bi bil izdelan v sporazumu z našimi zastopniki in bil v skladu s tozadevnimi zakoni. Svetovali bi gospodom, naj bodo bolj mirni, ker delavstvo postaja razburjeno vsled vednega šikaniranja in teptanja svojih pogojev. Da se ni dobro igrati z delavstvom, to bi jim vedel že marsikdo povedati. Za danes naj bo dovolj. Ako se razmere ne izpremenijo, se že še oglasimo. Delavstvu pa svetujemo, naj se oklepa svoje organizacije ter naj pridno čita »Pravico« in obiskuje razne shode in predavanja, da se tako izobrazi in pripravi na boj, ki ga še čaka. Kajti, če delavstvo ne bo imelo res delavskih in izobraženih voditeljev, ki bodo izšli iz delavskih vrst, ne morejo misliti na boljšo bodočnost. Zato vsi, delavci in delavke, obiskujte vedno socialna predavanja, ki se vršijo vsako sredo od pol 7 do 8 zvečer v Društvenem domu v Preski, in katere prireja naša izobraževalna organizacija »Krekova mladina«.

Davek od zaslužka ročnih delavcev.

Člen 56. zakona o proračunskih dvajnajstih je za mesece april—julij 1927 upeljal v Sloveniji nov davek, tako zvan davek od zaslužka telesnih delavcev. Določbe tega člena so bile s členom 8., točko VII., zakona o proračunskih dvajnajstih za mesece avgust—november 1925. deloma izpremenjene ter veljajo od 1. aprila 1925. dalje zakonske določbe tega člena 8. točka, VII. Oba tu omenjena zakona sta bila objavljena v Uradnem listu.

V svrhu informacij prizadetih ter da bi se delo pri odmerjanju, odtegovanju in plačevanju davka od zaslužka telesnih delavcev olajšalo, je izdalo ministrstvo za finance k omenjeni zakonski odredbi obširna navodila, katera je delegacija ministrstva financ v Ljubljani objavila v Uradnem listu, kos 95 iz leta 1925, na strani 675 potom razglasa št. 318.

V teh navodilih so izčrpno našteje vse različne vrste delavcev, ki pridejo v poštev kot telesni delavci in ki so zavezani plačevati davek od svojega zaslužka.

Za davčno podlago se smatra ves zaslužek ne glede ali obstoji v gotovini ali drugih prejemkih, v celem koledarskem letu, in ne glede ali je delavec plačan na uro ali pa dela v akordu (»od štuka«). Pri akordnem delu pride seveda v poštev le zaslužek od onega dela, ki ga je delavec storil tekom osmih ur; kar je čez osem ur, je davka prosto.

Izvzeto je le plačilo za prekurno delo ter taki prejemki v blagu, katerih se ne more smatrati za del plače, kot so n. pr. delovna obleka v raznih industrijskih podjetjih, škornji v strojarnah itd. Draginske, rodbinske ali katerekoli osebne doklade niso oproščene tega davka, tako da se davek plača vedno od celega dejanskega prejetega zaslužka za redno delo, ne glede na to, ali se izplačuje zaslužek za gotovo število ur dnevnega ali nočnega dela.

Plačilo za delo, ki se opravlja preko dogovorjenega števila ur dnevnega ali nočnega (navadno osemurnega) dela ne spada v osnovo za odmero.

Vrednost dogovorjene hrane in vrednost stanovanja se ravna po običajnih dnevnih cenah dotičnega kraja, kjer je delavec zaposlen.

Delodajalec jamči za plačilo davka za ves čas, v katerem opravlja delavec pri njem svojo službo. Plačilo tega davka so zavezani vsi delavci, ki so dovršili 18. leto in niso prekoračili 65. leta starosti, le delavci pod 18. in nad 65. letom so davka oproščeni.

Skupna vrednost letnih prejemkov v naravi in gotovini pod 5000 Din je davka prosta.

Poljedelski sezonski dninarji so davka od zaslužka oproščeni. Drugi sezonski delavci (n. pr. zidarji, ki delajo le dva do šest mesecev v letu) v gradbenih in industrijskih podjetjih — se-

veda nad 18. in pod 65. letom — so davku podvrženi, če za celo leto preračunani zaslužek presega 5000 Din. To se ugotovi na ta način, da se dnevna dnevna pomnoži s 300 delovnimi dnevi. N. pr. če zasluži delavec dnevno 40 Din, znaša njegov celoletni zaslužek 12.000 dinarjev; če bi pa zaslužil le 15 Din na dan, bi znašal letni zaslužek 4500 Din in tak delavec je davka oproščen. Davku podvrženim sezonskim delavcem odtegujejo davek delodajalci ob izplačilu zaslužka in ga odvajajo davčnim uradom po predpisih točke 6. že omenjenih navodil za skupino B, katero bomo pozneje obrazložili.

Od ugotovljenega enoletnega zaslužka je davkarji odvesti: 2 odstotka kot davek, 0,5 odstotka kot invalidski davek, 0,6 odstotka kot izredni pribitek in 0,2 odstotka kot komorno doklado, 0,5 odstotka takse pristojbine od plače, torej 3,8 odstotka od celokupnega zaslužka.

Evidenco in kontrolo o plačevanju tega davka vodijo davčna okrajna oblastva, v Ljubljani pa davčna administracija, ki vodijo v to svrhu potrebne sezname vseh podjetij, urejene po davčnih okrajih. Tu se vsako vplačilo, spremembe itd. sproti zabeležujejo. Na ta način imajo davčna oblastva na koncu leta točno evidenco o vplačanih zneskih in o podetjih, ki so z odpremo davka v zaostanku.

Zaslužek telesnih delavcev je navezan obdavčenju izključno le po členu 56. oziroma po členu 8-VII., takoj v pričetku omenjenih proračunskih zakonov in se zaradi tega ne sme obdačiti z nobenim drugim davkom. Če je kak delavec oproščen tega davka, ker še ni dovršil 18. leta ali ker je že prekoračil 65. leto starosti, se njegov zaslužek ne sme obdačiti z dohodnino, četudi znaša nad 5000 Din letno. Če ima telesni delavec ali kak član njegove družine razen zaslužka z ročnim delom še druge dohodke, se pri ugotavljanju podlage za odmero dohodnine pušča ta zaslužek popolnoma v nemar in se ga ne jemlje v poštev niti pri določitvi ekstenznega minimuma, niti ne vpliva na progresijo dohodnine v zmislu § 175. zakona o osebnih davkih.

Glede načina, kako se davek odmerja in plačuje, deli ministrstvo za finance v navodilih delavce v tri skupine.

A. V prvo skupino (točka 5. navodil) spadajo oni delavci, ki opravljajo delo samostojno in od delodajalca neodvisno. Sem spadajo n. pr. postreščiki, čistilci čevljev, dninarji, žagarji in razni poulični prodajalci. Tem davčnim zavezcem odmerja davek cenilne komisije na podlagi prijav, ki jih te osebe morajo vlagati do 31. januarja vsakega leta davčnim oblastvom (administraciji), kolkovane s 5 Din. V teh prijavah (napovedih) mora biti navedeno: ime, poklic, stanovišče in letni zaslužek iz prejšnjega leta.

V primeru, da stranka ne vloži kolkovane prijave do 31. januarja, se ocenijo dohodki na podlagi uradnih poizvedb in drugih pripomočkov.

Postopanje glede odmere in predpisa davka v tej skupini je popolnoma analogno postopanju pri dohodnini.

Odmerjeni davek postane pravomočen v 15 dneh po prejemu plačilnega poziva (naloge), odnosno po razglasu predpisnega izkaza, ki je razgrnjen pri davčnem oblastvu (administraciji) in davčnem uradu.

Delavci v tej skupini plačujejo davek sami direktno davčnemu uradu četrtletno v rokih, v katerih zapadejo tudi ostali neposredni davki, to je: 1. februarja, 1. maja, 1. avgusta in 1. novembra.

Eksekutivno izterjanje davka se začne po preteku vsakega tromesečja.

B. V drugo skupino (točka 6. navodil) spadajo delavci, ki so zaposleni v industrijskih podjetjih, v hotelih, restavracijah, tovarnah in veletrgovinah, to je v trgovinah »na debelo« ter v trgovinah »na debelo in drobno«. Tem delavcem odtegujejo delodajalci 3,3 odstotka za davek ob izplačilu zaslužka ter ga oddajajo davčnim uradom mesečno ali pa kvartalno s predpisanim seznamom in duplo. Vzorec tega seznama je že vobče znan in se dobi v trgovinah in pri davčnih oblastvih. Pri vplačilu obdrži en dvojni seznam davčni urad, drugega pa dobi plačnik nazaj s potrdilom, da je davek za ta in ta čas plačan.

Razširjajte »Pravico«!

Izseljevanje v Francijo.

Dnevno se dogaja, da odpotuje večje ali manjše število delavcev v Francijo iskat dela. Navadno so delavci preskrbljeni z jugoslovanskim potnim listom in prehodnim vizumom švicarskega konzulata, dočim nimajo vizuma francoskega konzulata. Delavci so mnenja, da jim bo v Baslu lahko dobiti vizum za nadaljevanje poti v Francijo. Vendar v Baslu francoski konzulat odklanja izdajo vizumov. Delavec, ki hoče dobiti vizum, mora prej skleniti z delodajalcem v Franciji delovno pogodbo, iz katere je razvidno: pri kom delavec sprejema delo, v kakšni stroki, za kateri čas je zaposlen, višina mezde itd. Tako sklenjeno pogodbo mora odobriti in overiti prefektura. Šele na podlagi tako opremljene delovne pogodbe izda francoski konzulat vizum za potovanje v Francijo v svrhu zaposlitve. Delavci, ki pridejo v Basel, navadno ne morejo predložiti potrebnih dokumentov francoskemu konzulatu, ki jim tudi ne izda vizuma. Delavci ostanejo brez denarja na cesti. Švicarske oblasti ne dovolijo bivanja v republiki inozemcem delavcem, ki so brez sredstev. Švicarska policija jih privede na jugoslovanski konzulat, ki tudi nima na razpolago sredstev za odpomoč delavcem. Delavci pridejo v največje neprimliko in ne preostane drugega, kot da se jih prisilnim potom odvede na jugoslovansko mejo.

Jugoslovanski konzulat v Baslu opozarja zato v Francijo potujoče delavstvo, da se ne podaja prej na pot, dokler ne dobi že v domovini vse potrebne dokumente, med temi tudi francoski vizum.

VABILO.

Glasom § 8 društvenih pravil sklicuje vodstvo Pogrebne družbe Marijine bratovščine v Ljubljani svoj vsakoletni občni zbor, kateri se bo vršil v nedeljo 16. januarja 1927 ob 2 popoldne v križevski dvorani s sledečim dnevnim redom: 1. Otvoritev občnega zbora; 2. poročila a) predsednika, b) tajnika, c) blagajnika, d) rač. preglednikov; 3. odobritev letnega računa za leto 1926; 4. določitev članarine za leto 1927 glasom § 3 pravil; 5. Določitev izplačila ob članovi smrti, glasom § 5 pravil; 6. volitev odbora in nadzorstva gl. § 9 pravil; 7. predlogi in slučajnosti. Glasom § 8 društvenih pravil je občni zbor sklepčen pri vsakem številu navzočih članov, da je bil isti le pravilno sklican. — Društveni člani se uljudno vabijo, da prisostvujejo občnemu zboru v obilnem številu.

Tedenske novice.

Brezplačne železniške karte. Železniška uprava je obvestila podrejene organe, da se podaljšuje veljavnost stalnih (letnih) brezplačnih železniških kart, katere je prometno ministrstvo izdalo leta 1926, do vključno 31. januarja 1927.

Kolektivna rudarska pogodba odobrena. Minister za šume in rudnike je odobril kolektivno pogodbo, sklenjeno med rudarji in državnimi rudniki. Pogodba je stopila v veljavo 1. januarja.

Stavka delavcev v Zavidoviču. Sarajevska Delavska zbornica in inspekcija dela sta ponovno intervenirali pri ministrstvu za socialno politiko radi stavke v Zavidoviču. Pristojni činitelji so mnenja, da delavci ne nosijo nobene krivde za stavko. Od podjetja se bo zahtevalo, da da delavcem plače tudi za čas stavke. Če ne bi podjetje hotelo urediti položaja delavcev in jim dati tistih prejemkov, ki jim gre, bo, kakor je obljubljen, ministrstvo storilo potrebne korake.

Mrzla zima je privrela,
pevce drobne nam je vzela,
v tolažilo pa je zdaj
nam za pečjo »BUDHHA« čaj!

Usodna zmota. Ivan Morčič, hlapec v trgovini z železnino v Mariboru, je tožil že dalje časa, da ima hud revmatizem. Nekdo mu je svetoval, naj se vleže na vroč pepel, katerega odlaga železnica na odpriem kraju, kar mu bo pomagalo. Nesrečnež je ubogal in je šel zvečer ležat na ta pepel. S seboj pa je vzel še steklenico sadjevca, da bi lažje preležal. Alkohol in pa strupeni plini, ki uhajajo iz še neugaslega pepela, pa so storili svoje in zjutraj so našli Morčiča napol sežganega.

Čuden strelec. V Zagrebu je neki Langheiter streljal na dvorišču vrabce s flobert-puško, toda pri tem bil tako nepreviden, da se je ustrelil v desno nogo in moral v bolnico.

Zločin gluhonemega. V okolici Novega Sada je neki kmet priredil domačo zabavo. Na zabavo pa je prišel kot nepovabljen tudi neki gluhonemi sosed, katerega je pa gostitelj odslavil. To je gluhonemega tako razjezilo, da se je povrnul s sekiro in gostitelja potolkel do smrti.

Slovenec, žrtev luksemburških rudnikov. V rudniku Tetange v Luksemburgu se je 15. decembra smrtno ponesrečil Slovenec Anton Sivka, doma iz Vrbna pri St. Juriju ob južni železnici. Ponesrečenec, star 35 let, je delal v rudniku. Pri kopanju rude se je vdrla nanj velika skala, ki mu je razmesarila obe nogi. Rudniški rešilni oddelek ga je odpeljal v bolnico, kjer je pa vsled prevelike izgube krvi kmalu rani podlegel. Ponesrečeni Sivka je bil med tamošnjimi Slovenci zelo priljubljen.

Strašna božična tragedija. V vas Trnjam v Slavoniji se je na sveti dan odigrala pretresljiva tragedija v hiši kmeta Štefana Lukačevića. Okoli štirih popoldne je odšla žena v hlev, da napoji konje, v sobi pa je ostalo troje otrok, od katerih je bilo najstarejše dete staro štiri leta. Medtem, ko je bila mati v hlevu, se je v sobi, kjer so bili otroci, vnelo božično drevo in izbruhnil je požar. Otroci so seveda vpili, toda sl. šal jih ni nihče. Ko se je po daljšem času vrnila mati iz hleva, ji je udaril iz sobe nasproti zadržljiv dim, v katerem je našla svoje tri otroke mrtve. Pač žalosten božič!

Popravljam. V »Pravici« z dne 2. decembra je bila pod naslovom »Na naslov g. inspektorja dela v Ljubljani« objavljena notica o razmerah pri ključavničarju g. Martinčiču na Rimski cesti v Ljubljani, ki po naših informacijah ne odgovarja dejanskemu položaju, ker temelji na napačnih informacijah. To v blagohoten popravek. (Op. uredništva: Prosimo vse svoje tovariše dopisnike, da poročajo le objektivno dognane stvari, ker naš list od početka stoji na stališču, da se nikomur ne dela krivica.)

Smrtna nesreča. Na Novega leta dan je v Želodniku poleg Doba pri Domžalah zašel tik pred avtomobil 23 letni Miha Erbežnik s Krtine. Avtomobil je Erbežnika z vso silo udaril in treščil ob tla. Ponesrečenec je par minut na to izdihnil, ne da bi se zavedel. Ko je šofer tik pred avtomobilom zagledal človeka, je takoj zavril in zavozil v stran. Toda bilo je že prepozno. Avtomobil je zadel v obcestni kamen in se zaletel v bližnje drevo, vsled česar je dobil močne poškodbe. Kako je Erbežnik zašel pred avtomobil, ni znano. Šofer je vozil pravilno po desni strani ceste in vsled goste megle z zmerno brzino in prižganim reflektorjem.

Ustreljen skozi okno. Na sv. Janeza dan zvečer so luščili bučnice pri Tomažu Šilaku v Ručmancih pri Ormožu. Okoli 9. ure je hotel gospodar, da bi z delom končali in šli k počitku, pa so ga drugi pregovorili, da so z delom nadaljevali. Krog pol 11. ure so nameravali končati z delom in se raziti. Nenadoma pa je vse razburil strel skozi okno. Strel je prebil dve šipi in krogla je zadela gospodarja Tomaža, ki je slonel ob postelji, naravnost v srce, da je v par trenutkih izdihnil. Meseca maja je na Šilaka že streljal zločinec skozi okno, a ga je takrat samo ranil, da je moral za en teden v bolnico. Rajni je zapustil pet deloma že doraslih otrok.

Jugoslavija v številkah. Glasom statističnih podatkov je znašalo število prebivalstva koncem leta 1925 12.017.323 oseb. Od tega je 6.893.597 moških in pa 5.123.726 žensk. Po veri je 5.602.227 pra-

voslavskih, 4.735.154 rimokatolikov, muslimanov je 1.336.687, protestantov je 217.847, židov 65.195, 17.536 pripada ostalim konfesijam, 2116 pa je brez vere. Po narodnosti je 8.525.000 Srbohrvatov, 1.042.761 Slovencev, 513.472 Nemcev, 472.409 Mažarov, 441.740 Arnavtov, Romunov je 229.309, ostalih narodnosti pa je 388.635. Na enem kvadratnem kilometru živi v Srbiji 53, na Hrvaškem in v Slavoniji 62, v Vojvodini 70, v Sloveniji 65, v Dalmaciji 48, v Bosni in Hercegovini 36, v Južni Srbiji 32 in v Črni gori 20 oseb.

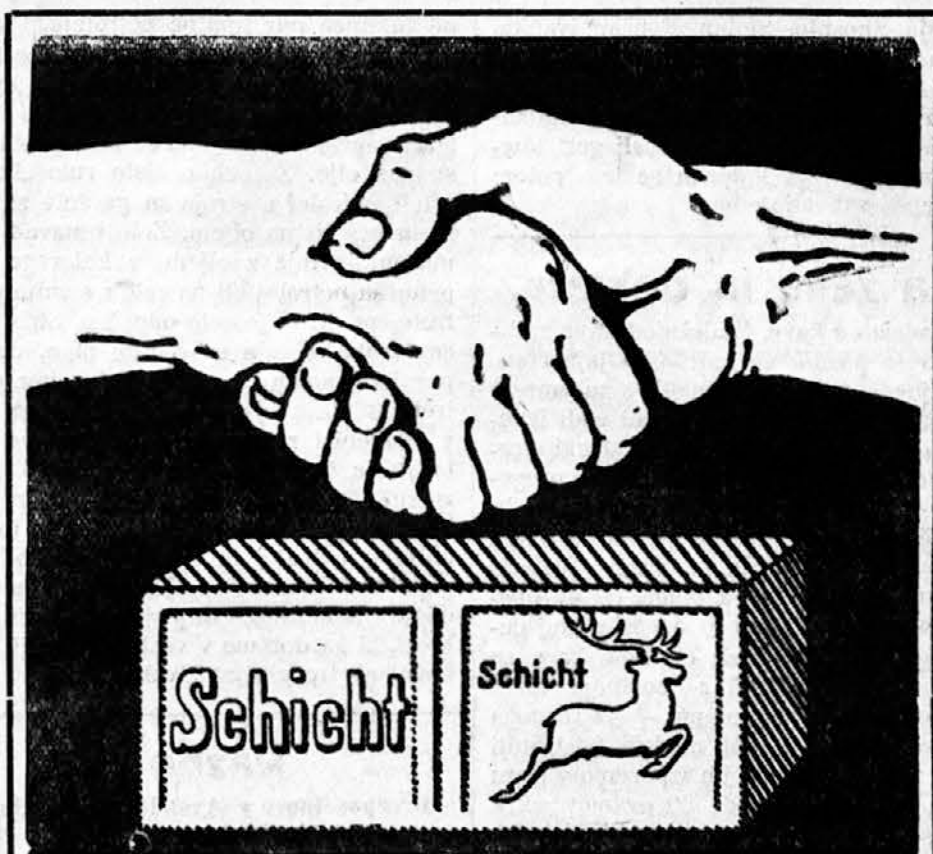
Vpliv alkohola na napredek v šoli. »Prerod« piše: Neki dunajski učitelj je preiskal vpliv alkohola na uspeh šolskih otrok; 591 otrok, od teh 217 dečkov in 374 deklic. Zaključek je bil sledeči: Nobenega alkohola ni pilo 134 otrok: uspeh dober 42%, uspeh slab 9%; izjemoma je dobilo alkohol 164 otrok: uspeh dober 28%, uspeh slab 9%; vsak dan enkrat je pilo alkohol 71 otrok: uspeh dober 28%, uspeh slab 14%; vsak dan dvakrat je pilo alkohol 18%; vsak dan trikrat so pil, alkohol 3 otroci: uspeh dober 0%, uspeh slab 67%. Uspeh pri neoznačenih odstotkih je bil srednji. Ali si moremo vpliv alkohola predstavljati bolj nazorno kot nam govori ta statistika?

Krekova mladina.

Lesece. Pripravljali odbor »Krekove mladine« v Lescah priredil v nedeljo, dne 9. januarja ob pol 5 popoldne v prostorih Prosvetnega društva na Brezjah ljudsko igro s petjem v petih dejanjih »Dimež, strah kranjske dežele«. Vsi prijatelji Krekovev vladno vabljeni!

Sv. Miklavž pri Ormožu. Naša podružnica je priredila na Štefanovo igro »Črnošolec«. Igralci so svoje vloge prav dobro rešili in nabito polna dvorana je bila dokaz, da med številnimi nasprotniki našega pokreta tudi ne manjka naših prijateljev. Po igri je bil srečolov, toda žal, da je občinstvo še premalo segalo po srečkah. Smo pač v času, ko ni zaslужka in gre ljudem trda za denar. Vendar je bil uspeh naše prireditve v gmotnem in moralnem oziru dovoljen. Zato bodi na tem mestu izrečena zahvala vsem, ki so na ta ali oni način pripomogli k uspehu naše prireditve, tako centrali kakor podružnici Krekove mladine Trbovlje za izdatno pomoč, dalje centrali S. Z. V. Ljutomer in skupinam Sv. Miklavž in Ljutomer in vsem ostalim, ki so nas podpirali in s tem pripomogli do uspeha. Vam pa, tovariši Krekovci, ključem: S podvojeno močjo na delo! Dramatična šola, ki je pričela s poukom, je za Vas velik korak naprej, sestanki in predavanja naj Vam bodo simbol in kažipot, da boste pravi neustrašeni borci in vredni učenci velikega učitelja dr. Kreka. Številne mase delovnega ljudstva gledajo z zaupanjem na Vas, mlado četo, na Vas stavijo svoje nade, ker od mladine je odvisna delavska bodočnost. — Predsednik.

Sv. Miklavž. Priobčujemo nekaj misli iz govora, ki ga je imela na zadnjem našem sestanku naša tov. Marija Rabin. Kot udje Krekove mladine si postavljamo dom, dom svobode, pravice in enakopravnosti. Ta dom mora biti trden, da ga ne poruši vsaka sapica. Zato naj se nobeden izmed nas ne plaši pred zasmehljivimi besedami, posebno pa naj ne bo nobenega sram nositi javno svoj delavski znak naše »Krekove mladine«. Pregovor pravi: Kdor zasmehuje, bo zasramovan. S tem ko praviš, da te je sram nositi delavski znak, izrekaš, da te je sram, da si delavskega stanu, da si viničar(ka), da si z delom svojih rok služiš svoj vsakdanji kruh. Saj nas je 40.000 viničarskih družin! Mi moramo gledati, da ne propade naše delo, am-

Nerazdružna sta Jelen in Schicht,

znaka edino pravega Schichtovega mila.
Jedro in jamstvo čistosti in izbornosti.
Varuha perila in rok.
Sovražnika truda in muke.

Ne verujte nikomur, da je drugo milo „prav tako dobro“!
Ostanite pri tem, kar se je skozi 77 let
izkazalo za najboljšo.

pak raste, se širi, saj mi hočemo biti izvrševavci dr. Krekovih idej, njegove oporoke. Zato je naša naloga, da smo resnični apostoli njegovih idej med našim narodom. In prišel bo dan svobode. Skozi morje naše krvi, rojen iz bolečin in solza. Zato na delo! Ne sramujmo se svojega stanu, svojega delavskega znaka, bodimo samozavestni, ponosni na svoj stan. Pokažimo pred celim svetom, da ostanemo trdni in stanovitni.

Dopisi.

Preska Umrli je v noči na 4. januar preč. g. duhovni nadsvetnik, častni kanonik Janez Brence, župnik v Preski pri Medvodah. Blagopokojnik je bil velik dobrotnik revežev in delavstva, ustanovitelj prvih naših društev v Preski, med njimi tudi katoliškega delavskega društva, kateremu je bil predsednik od začetka, od leta 1902., pa do svetovne vojne. Med tem časom se je mnogo žrtvoval za naše delavstvo in mu storil veliko dobrot. Bog mu bodi plačnik! — Naše delavstvo bo blagopokojnika ohranilo v hvaležnem spominu.

Moste. V nedeljo 2. januarja se je vršilo drugo predavanje »Krekove socialne šole« v Ljudskem domu v Mostah, katerega je priredila centrala Krekove mladine. To pot je predaval o našem očetu Kreku g. prof. Ivan Dolenc, ki je lepo orisal delovanje pokojnega Evangelista med našim delavstvom. Lepa udeležba — 75 po številu — nam je pričala, kako potrebna so taka predavanja. Po predavanju je v kratkem poročal o potrebi takih predavanj in tudi o ustanovitvi Krekove mladine za okoliš Moste tov. France Kordin. Razvila se je živahna debata, ki je pokazala živo zanimanje za Krekovo mladino. Krekovci in prijatelji našega pokreta, na delo za naše krščansko socialistično gibanje!

Zabukovec. Dne 1. januarja je bil pri nas volivni shod, na katerem je ob lepem številu navzočega delavstva in kmetov govoril kandidat za oblastno skupščino tov. Urankjek. Sklenili smo skupen nastop vsega delavstva pri teh volitvah za SLS, ki bo tudi sijajno zmagala.

Liboje. Podpisani upokojenec se Jakobu Urankjeku iz Griž najiskrenejše zahvaljujem, ker mi je po dolgem trudu izposloval zopet draginjske doklade in priporočam vsem tovarišem, da iščejo pomoč samo pri naših tovariših, ker drugje bi zastoj iskal nesebičnosti. Priporočam pa tudi naše glasilo »Pravico«, ki

se postavlja v bran in zaščito za najbednejšega — delavca. Naj hod, v vsako hišo! — Jakob Pere, Liboje, p. Petrovče.

Ljutomer. Izjava. V danih razmerah prehljujeva podpisana viničarja svoj podpis in pristanek na tretji kandidatni listi za volitve v oblastno skupščino v okraju Ljutomer. Volili bomo oficielno listo SLS, kakor nam naj slede vsi viničarji naše oklice. — Ljutomer, dne 31. decembra 1926. — Fekonja Franc, Podgradje 4. — Ivan Husjak, Slamnjak št. 50.

Za tiskovni sklad.

Za tiskovni sklad »Pravice« so darovali po 10 Din: Velenje: Jerič Karel, Jerič Martin, Pečecnik Jože, Janežič Franc, Brglez Jože, Krajnc Jože, Jenko Valentin, Baltazar Albreht, Cviki Miha, Cviki Ivan, Melanšek Jakob, Božič Fran, Meža Ivan, Jurko Ivan, Povh Egidij, Grobelnik Franc, Pečovnik Karel, Goršek Leopold. Rimske Toplice: Putrih Kristina, Putrih Karel, Putrih Janko, Majcen Janez, Hohkraut Alojzija, Putrih Frančiška, Kluki Alojzija, Klenovšek Anton, Klenovšek Franc, Klenovšek Alojzij, Blatnik Martin, Požin Franc. Št. Vid nad Ljubljano: Babnik Ivanka, Gabrovšek Marija, Arhar Ivanka, Rekef Marija, Bučan Ivanka. Hrastnik: Smole Franc, Mokotar Jakob, Napret Rudolf. Dol pri Ljubljani: Bokali Peter, Bokali Franc, Tihelj Franc, Tekauc Franc, Vidmar Martin, Pogačnik Anton, Česen Fr., Peterka Peter, Jeltnikar Anton, Podberšnik Jože. Prevalje: Paučnik Helena, Banko Katarina, Pepevnik Josip, Mlinar Elizabeta, Švab Marija, Zorman Helena, Perovnik Štefana, Petek Neža, Kret Marija, Repnik Roza, Lečnik Neža. — Po 5 Din so darovali: Kamnagorica: Bevc Urh, Bevc Jakob, Bohinc Janez, Bohinc Jakob, Cengle Jožef, Lukan Miha, Kapus Anton, Kapus Janez, Pogačnik Lovro, Pogačnik Marko, Smrekar Valentin, Režek Janez, Šparovic Franc, Šparovic Ivana, Slibar Josip, Slibar Jožefa, Tomaž Anton, Tomažević Franc, Tomažević Josip, Varl Franc, Varl Miha, Varl Ignac, Varl Jernej, Varl Janez, Varl Josip, Varl Jakob, Varl Barbara, Zvan Andrej. — Po 10 Din: Medvode: Rakovnik Franc, Petercelj Ivan. Trbovlje: Golob Ivan. Celje: Erjavec Albin, Rataj Katarina. Laško: Ramšak Miha. Prevalje: Dobrodel Marija, Zajež Franc. Zabukovec: Vošnjak Martin. Ljubljana: Korošec Maks, Remic Franc, Fortuna

Enrilo
Splošno priljubljen
kavni nadomestek
okusen i cenen.
Dobliva se v vseh
dobro asortiranih
kolonialnih trgovinah.

Marija, Skosples Stefan, Končan Ivanka, Lamberger Marija, Vilfan Matevž, Bombač Marija, Končan Martin, Bračun Neža, Poženel Ivan, Gošnik Marija, Mihelčič Marija. Skupaj so darovali gori imenovani 950 Din, katerim se tem potom najlepše zahvaljujemo.

Za zene in dekleta.

Madeži od kave. Madeže od kave spravimo iz perila, če zmešamo jajčni rumenjak z glicerinom in jih s to zmesjo namažemo in potem v mlačni vodi izperemo ter še mokro perilo na drugi strani polikamo z likalnikom, ki ni pregorak. Glicerina popije česlovino kave in masčobo mleka, ne da bi barvo blaga pokvaril. — Madeže od črne kave odstranimo iz svilene blaga, če jih operemo z vodo, ki smo ji dodali nekaj govejega žolča. Madeži od bele kave se dajo odpraviti tudi z bencinom ali z razredčenim amonijakom. — Iz raznega blaga se dajo kavni madeži odstraniti tudi na ta način, da jih izperemo v slani vodi (na 1 liter vode 50 gramov soli). Če so madeži nastali po beli kavi, jih namažemo z glicerinom, operemo v mlačni vodi in na nasprotni strani blaga polikamo.

Šivalni stroj, katerega hočemo ohraniti dolgo časa, moramo pravilno in natančno čistiti, glavno ulogo imata tu olje in petrolej. Marsikateri stroj je v nekaj letih tako obrabljen, da rabi večjega popravila ali pa se sploh ne da več popraviti in to samo radi nepravilnega čiščenja ali celo radi zanemarjenosti. Ako šivaš s šivalnim strojem, moraš vsak teden porabiti vsaj četrtinko ure za snajenje. Najbolje in najhitreje očistiš stroj na sledeči način: Vzemimo najprvo čolnček ali kolešček iz stroja in ga shрани. Potem vlij v vse nalašč za to pripravljene

ne luknjice par kapljic petroleja, tudi na dele železa pri stojalu, kakor pri stroju, kateri se pri vrtenju drgnejo drug ob drugega, vlij petrolej. Nato vrti stroj naprej in nazaj, da se izmeče staro, strjeno olje. Z mehko čisto ruto zbrisi ostali petrolej s stroja in ga šele sedaj namaži s čistim oljem. Zelo v navadi je mazanje stroja z oljem, v katerega se primeša petrolej ali pa celo s samim petrolejem. In to je zelo napačno. Stroj sicer lahko teče, a se obrabi tako, da v par letih sploh ni več za rabo, ker petrolej nima svojstva olja, nasprotno, že v steklenici raztopi olje, da postane še to stroju škodljivo. Le samo čisto olje zmanjša drgnjenje železnih delov in tako dolgo časa ohrani stroj. Rabite torej najprvo petrolej in šele potem, ko ste ga dobro izbrisali, olje, nikoli pa ne oboje namešano. Najboljše je olje iz kosti, ki ga dobimo v vsaki drogeriji, lekarni ali trgovini za šivalne stroje.

Razno.

Brezposelnost v Avstriji je v zadnjih tednih narasla. Od 31. oktobra do dne 15. novembra znaša prirastek 7800. A vkljub temu je danes prirastek manjši kot v istem času lanskega leta in gre posebej na Dunaju na račun sezonskih delavcev.

Nove vrste štedenje. Uprava tobačnega monopola v Turčiji bo odslej položila v vsako cigaretno škatlico mesto dotedanjih 20 cigaret samo 19. Cena bo ista kot prej. Na ta način misli država precej prihraniti. V neki drugi državi se pa štedi drugače: Mesto tobaka, se da v cigarete rjavo preparirana trava, in na ta način prihrani še več kot misli Turčija.

Čokoladna vas. Par mesecev po končani svetovni vojni so ljudje postali zo-

pet ljudje, polastilo se jih je naenkrat usmiljenje. I. Amerike so začeli pošiljati v stradalne vasi na Poljskem razne zavoje. Tako je dobil neki kmet zavoj, v katerem je bila kovinasta škatla. Ker pa ni bilo navodilo priloženo — ali pa je bilo angleško in kmet ni znal brati — zato je dotičnik menil, da se nahaja v škatli rjava barva. Pogled mu je padel na hišo, ki je med vojnami veliko trpela, in mislil si je, da mu hočejo Amerikanci pripomoči do lepše barvane hiše. Zmešal je rjavi prašek iz škatle v vodi, vzel v roke čopič in kmalu je bila hiša »nova«. Take škatle je pa prejelo v vasi več kmetov in ko so videli, kako je v škatlah lepa barva, so se hitro lotili svojih hiš in v par dneh je bila vsa vas prenovljena. Sicer je bila pa res lepo temno-rjavo pobarvana in to enotno, da je pogled na vas napravil kar najlepši vtis. Ščasoma so pa le zvedeli, da jim Amerikanci niso poslali v škatlah barve za hišo, temveč pristen kakao. — Konec pa tudi mora biti: Zopet je minilo par dni, in hiše so spodaj kazale zelo čudne liše, skoraj še grše kot so bile poprej. Kmetje so prišli na to, da so jim otroci, ki so seveda tudi zvedeli za to čudno »barvo«, polizali sladčico s hiš, do kamor so dosegli.

Za kratek čas.

Čuden sporazum. Vsled male napake v kaznilniški knjigi je neki lopov sedel v zaporu cel mesec preveč. Ravnatelj kaznilnice se prizadetemu opraviči, toda lopovu se zdi en mesec zapora preveč malenkost in se mu odreže: »To ni nič, gospod ravnatelj, mi boste pa drugič en mesec odtegnili. Na svidenje!«

Sam s seboj se je pogovarjal. Služabnik v stari graščini, čigar gospodar je odpotoval: »Res ne vem, kakšna razlika je med baronom in menoj. Kadiva oba

iste cigarete, pijeja oba isto vino, nosiva oba enake obleke, ljubiva oba eno in isto dekle. Razlika je samo v tem, da dela on dolgove, jaz pa upnike mečem skozi vrata.«

Kuharska umetnost. Mlada žena napravi svojemu možu za večerjo prvič emoke. Mož emoke na vse pretege hvali in jih z veseljem pospravlja, toda naenkrat se začne daviti. »Ja, kaj pa je, dragec?« reče skrbna ženka svojemu mlademu možu. »O nič, srček, samo zdi se mi, da so v emokih še jajčne lupine.« »Veš kaj, šele dva dni sva poročena, pa že sitnariš. Sicer sem pa skuhalo emoke popolnoma pravilno. Na, le poglej v knjigo: Vzemim pet meric moke in štiri jajca, zmešaj in emoki so gotovi.«

Tako ali tako. Sluga čisti na hodniku stotnikovo obleko. K njemu pride neznanec ter ga prosi, naj nese stotniku pismo. Sluga odda stotniku pismo, v katerem je bilo pisano: »Če pojde po sreči, dobro, če ne pojde, tudi dobro.« Stotnik vsebine ne razume, zato reče slugi, naj možaka privede k njemu. Sluga se kaj hitro povrne in v eni sapi javi stotniku: »Temu lopovu je šlo po sreči. Ukradel je vašo uniformo!«

Trebušne bolečine. Podčastnik: »Kaj vam je, Savenc, da tako žalostno izgledate?« — Novinec: »Trebuha me boli. Pokvaril sem si želodec.« — Podčastnik: »Mrha, prav ti je! Zakaj pa vse sam počneš, kar dobiš od doma?«

Vrednost denarja: Za 1 dolar dobiš 56.60 Din; za 100 frankov 224 Din; za 100 litr 255 Din; za 100 avstrijskih šilingov 800 Din; za 100 čeških kron 168 Din; za 100 nemških mark 1347 Din.

Agitirajte za »Pravico«!

Pierre L'Ermitte:

Žena z zaprtimi očmi.

Iz francoščine prevedel L. S.

Nedolgo se spomni, da je njegova mati v resnici iskala te dni sobarico in da je to verjetno ta-le, ki jihaja predenj...

Pa najsibo že gospica ali služkinja, vsekakor mu je nerodno, da ga vidi ta svetla deklica takšnega, kot se vrača zjutraj s prenočevanja.

Ni se sicer še prav opomogel od osuplosti, vendar je še pravočasno odprl usta in vprašal še preden je deklica prišla za ključko, da zopet odide:

»Ali ste mogoče vi naša nova sobarica?«

Marija Durand se obrne proti njemu in odvrne z malomarnim glasom:

»Da, gospod.«

Kljub temu je v tem glasu taka odlika, da se Ludovik Hughe obotavlja zadati drugo vprašanje; bolj ga zamamlja kot pa izgovori:

»Kako vam je ime...? Hočem reči: Kako se zovele...?«

In se poskusi nasmejniti, čeprav čuti da mora izgledati popolnoma glupo.

»Marija,« odvrne deklica z isto ravnodušnostjo.

Nastane molk med dvema bitjema, ki sta tako daleč drug od drugega... Marija Durand, čakajoča besede, da jo odsluži, če več ne potrebuje njene postrežbe, ... Ludovik Hughe, ki si ne upa zahtevati od te mladenke, da postreže njemu — izgubljenca.

Vendar, ker čuti nujno potrebo, skuša dati tej svoji zahtevi čim najljubnejši izraz.

»Marija...«, ker ste že Marija, prinašate mi sicer lep zajuterk, prav ljubko pripravljeno; a danes mi tak zajuterk kar nič ne diši. Samo z nečim bi mi neizrečeno ustregli... s steklenico seltrske vode.«

»Trenotek prosim, da skočim doli in se vrnem, pa vam jo prinesem.«

»Bodite tako prijazni torej in storite to hitro, zakaj če že omagujem od spanca, pa od žeje umiram.«

Marija si ne more kaj, da se ne bi ozrla na mladeniča, tega mladega gospodarja v večerni obleki, ki ob 11-ih predpoldne tako omahuje od spanca. Molk narodov je bil svojčas nauk za kralje... Že sam ta, mimogrede, površno zdrnjen in le s čuvstvom začudenja izražen pogled Marijin je Ludovika Hugha bolj spekel kot vsi očetovi očitki.

Zakaj?... To vprašanje se mu je nehote vsililo, ko je poslušal v smeri proti kuhinji oddaljuje se njene korake.

Nedotaknjena postrežna plošča v roki Marije ob povratku v kuhinjo je v hipu povzročila bučno veselost. Melanija kar ne čuti več bolečin od nabreklih žil v nogah in poskakuje od veselja, Celestin pa si mane roke od zadovoljstva; samo njegova žena, ki pomaga Melaniji, molče opravlja dalje svoje delo pred kamenitim lijakom, kar bi se lahko tolmačilo za negotovanje.

»Zahteva sifon?«

»Da... takoj.«

»O, takoj!... dragi angelček bo pač počakal par minut. Pripovedujte nam najprej več prizor! Moral je biti jako smešen... Kaj vam je?... Vi molčite?«

»Pa jaz vam nimam ničesar povedati... Sem tu, da strežem in koristim, ne pa da škodujem.«

»Ka-a-aj?«

»Da strežem in koristim, ne pa da škodujem.«

Če bi bila udarila strela tja pred debelonogo Melanijo, bi kuharica ne bila postala bolj rdeča. Celestin, čeprav moč — morebiti uprav zato — je odrevenel od strahu. Njegova žena je obrnila glavo proti tej mladi neprevdnici, ki je začela z izzivanjem uprav tiste, pred katero je tu vse trepetalo.

»Ah, punčka moja, nimate nam ničesar povedati... No, vam bomo pa mi nekaj povedali!... Gospodična hoče hoditi svoja pota? Kar najbolje naj ji tekne!... Sifon želite? Tam imate, svoj sifon! Pa ga nesite s svojim najlepšim nasmeškom gospodu Hughu, ki mu ne marate škodovati!...«

Zadnje besede je izgovorila Melanija z nekim posebnim poudarkom kot bi hotela na nekaj namigavati, nato pa je z mrkim očesom robantila s svojim kavljem po štedilniku, da si ohladi jezo. Toda komaj je Marija Durand odšla, se Melanija obrne in prekriža roki na prsih:

»Ta si pa ne pušča časa, sobarica!... Nemaš si celo domišljja, da bo stvar šla tako naprej!... Najprej, jaz ne trpim vohunke v svoji kuhinji. Tu sem jaz gospodarica!... In mislim tu govoriti in delati, kar se meni zljubi. Ali ni res, Celestin? Ah, ti se zaganjaš takoj proti državi... Jaz te naučim, da sem držaj tukaj jaz. Zastonj, pa naj te protežirajo vsi župniki sveta, Melanija te bo pognala v zrak kakor krap... Slišiš, Marija Durand?...«

In z divjo kretnjo je zavihnila kuharica s kavljem oboroženo pest proti hodniku, v katerem je pravkar izginila sobarica.

Sedmo poglavje.

Na srečo je imela Marija Durand za svoje zavetišče lepo shrambo za perilo in pa obednico. Tako so se njeni odnošaji s kuhinjo omejevali le na čas jedi.

Trda nujnost!...

Gospa Hughe se je namenila koj s prvim dnevom seznaniti novo sobarico s svojimi toaletnimi zakladi in jih ji je razkazovala dostojanstveno v pogovoru med štirimi očmi, ki je trajal dve dolgi uri.

Najsi že gospa nikakor ni bila tako bistroumna kakor je trdila, je iz molka Marije Durand vendar uganila, da večina oblek ni našla njenega odobravanja.

Držala je uprav eno, še čisto novo obleko v roki, ko je Melanija, ki je bila že v skrbeh za svojo vrhovno oblast in nemirna zaradi te dolge seje, dobila nekakšno pretvezo, da je šla skozi shrambo za perilo.

S pozornost vzbujajočo kretnjo se je ustavila pred modro zametasto obleko, preobloženo z vezinami, ki jo je gospa Hugheva z dopadajenjem razgrinjala.

»Gospa ni še nikoli imela obleke, ki bi se ji tako dobro podajala kot pa ta!...«, vzkligne kuharica in, ko ne dobi odgovora, nadaljuje:

»In prav jaz sem ji nasvetovala modrino, ker — saj je znano — modra barva napravi lice blede...«

Marija je še vedno dolžna odgovora.

Gospa jo pogleda...

SVOJ DOM SI ZIDA

kdor je stalen odjemalec v poslovalnicah našega I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani!

Nad 400.000 Din ali 1.600.000 kron se je izplačalo članom na 3% popustu (dividendi) v poslovnem letu 1925/26. Ker obstoji zadruga že nad 30 let, lahko vsak sam izračuna, koliko bi utegnil znašati v tej dobi članom napravljeni prihranki.

Priglasite novih članov sprejemajo vse naše poslovalnice.